

ISMERETLEN RÉSZLETEK EGY HIRES NYOMDÁSRÓL

IRTA: LÁSZLÓ DEZSŐ

Sok regényíró, költő, politikus, pap, kezdte pályáját a szedőszekrény előtt. A legfigyelemreméltóbb ezek között Franklin Benjamin, akire méltán lehetnek büszkék az Északamerikai Egyesült Államok.

Franklin Benjamin 1706 január 17-én született Bostonban. Tizenhét testvére volt. Ő volt a legfiatalabb. Atyja, a szerény szappangyártó csupán az elemi iskoláztatásban részesítette, úgyhogy éppen csak megtanult írni, olvasni és számolni. Ez volt az egész útravalója.

Az élet parancsoló szükségletei kötelességévé tették a kis Franklinnak, hogy munkájával megkönnyítse szüleinek a létért való küzdelem terheit.

Tízéves korában már atyjának szappangyártó üzemében foglalatostkodott, ez a mesterség azonban nem igen tetszett neki. A gyermek tengerész szeretett volna lenni, azonban atyja lebeszélte erről a tervéről, mert már volt neki egy matróz fia és nem akarta, hogy Benjamin is erre a sok veszélyt rejtő pályára lépjen.

A gyermek határozatlan volt pályája megválasztását illetőleg, maga sem tudta megmondani, hogy mi szeretne lenni. Egymásután lett asztalos-, kőműves-, üveges- és esztergályosinas. Mestereinél ellenállhatatlanul nyilatkozott meg a tanulás iránti vágya. Fékezhetetlen energiával egyedül, tanító nélkül folytatta tanulmányait.

Noha keveset keresett, szűkös keresményét is iskolakönyvek és tudományos művek vásárlására költötte.

1718-ban atyja inasnak adta be egy nyomdászhoz és ezzel Benjamin végre megtalálta a hajlamainak megfelelő pályát. Új mesterségének gyakorlása közben még jobban megszerette a könyveket és kemény napi munkája után éjszakáinak jórészét tanulmányaival, ujság-

olvasással és szépirodalommal töltötte. Még ujságcikkek írására is vett magának időt.

1721-ben az ifjú Franklin szerkesztette, szedte és nyomta „The New England Courant” című ujságot. Ez volt a második ujság, amely Amerikában napvilágot látott és amelyet a sajtó alól való kikerülése után Benjamin büszkén osztott szét nyomban barátai között.

1723-ban elhagyta az apai házat és Newyorkba ment, ahol azonban nem talált munkát. Újra kezébe vette vándorbotját és Philadelphiába ment. Itt egy kis nyomdában talált alkalmazást, ahol csakhamar kitűnt szakismeretével, annyira, hogy nemsokára a nyomda vezetője lett. Buzgalmával és ügyszeretetével a kis vállalatot nem remélt lendületbe hozta és ezzel megvetette alapját saját boldogulásának is.

Minthogy Franklin nagyon szeretett utazni, egy szép napon elhatározta, hogy elhagyja Philadelpiát. Londonba ment, ahol azonban csak 10hónapig tartózkodott. Itt Palmer és Watts nagy könyvnyomtató-cégnél dolgozott, ahol magát mesterségében még jobban tökéle-síthette. Az angol klimát azonban nem tudta megszokni. 1726 október 11-én visszament Philadelphiába és újra elfoglalta helyét abban a nyomdában, melyet elhagyott. Itt képezte aztán csak ki magát igazán a mesterségében. Nemcsak a betűöntést, hanem a rézmetszést is megtanulta. A nyomdát mint teljhatalmú vezető igazi virág-zásra emelte.

A vállalat oly jó hírre vergődött, hogy New-Yersey állam pénzjegyeinek a nyomásával bízta meg. E kényes munka kivitelének céljából Franklin pompás rézlemez vésést és a pénzjegyek nyomását az állam hivatalos megbizottainak ellenőrzése mellett kitűnően elvégezte.

Műveltsége, takarékosága és nagy szorgalma révén 1729-ben maga is nyomdatulajdonos lett Philadelphiában. Egyik kollegájával társulva megnyitotta a harmadik nyomdát a városban. Ugyanekkor klubot is alapított, ahol meghitt barátaival erkölcsről, politikáról és fiziká-

ról eszmecserét folytatott. Azonkívül ujságot is szerkesztett, amelynek szellemes, okos és tartalmas politikai és társadalmi közleményei nagy hatást értek el.

Kitartásával és fáradhatatlan buzgalomával Franklin Benjamin nyomdáját Philadelphia legelső vállalatává fejlesztette. Semmiféle munkától sem riadt vissza. Így gyakran lehetett őtlátni Philadelphia utcáin húzva kezükocsiját.

Társa egészen más fából volt faragva. Jobban szerette a gondtalanabb vidéki életet. Hajlamainak engedelmességgel elment gazdálkodni és a nyomdát egészen Franklinnak engedte át.

Mint a nyomda egyedüli birtokosa Franklin most még inkább vállalatának szentelte erejét és azt olyan magas színvonalra emelte, hogy Pensylvania állam ott nyomtatta ki a hozott törvényeket, később aztán pénzjegyeit is.

Franklin vállalata ilyenképpen biztos léptekkel haladt tovább a boldogulás útján, úgyannyira, hogy nem sokára ujságot alapított és papírgyárat létesített.

1732-ben népiesen szerkesztett Almanachot adott ki, hasznos tudnivalókkal és tanácsokkal városi lakosok és vidéki gazdálkodók számára. Ez a könyv hosszú időközön át változatlan kedveltségnek örvendett.

Franklin Benjamin gazdag ember lett. Az egykori szedő-nyomó alig volt még 47 éves, amidőn elérte az anyagi függetlenséget.

Eladta vállalatát, hogy kizáróan a politikának meg a tudománynak élhessen. A villamosság terén számos korszakos fölfedezést tett. Ő találta fel a villámhárítót is.

1736-ban Pensylvania állam tanácsába neveztetett ki, egy esztendővel később Philadelphia postaigazgatója lett és nyilvános aláírás útján megteremtette az első amerikai könyvtárt. 1757-ben és 1764-ben meghatalmazott miniszteri minőségben Londonba ment. (Franciaországi követsége idején is büszkén vallotta magát nyomdásznak és Passyban kis nyomdát is rendezett be magának.) Nagy munkásságot fejtett ki állandóan az Egyesült-Államok politikai életében. Eredményes államférfiú munkál-

kodásával honfitársainak általános tiszteletét és megbecsülését vívta ki.

1783-ban, a függetlenségi háború után, melyből mint katona is kivette a részét, hivatalos kiküldetésben Párisba ment, hogy ott aláírja a békeszerződést. Hazájába visszatérve kitörő diadallal üdvözölték és a tiszteletnek és megbecsülésnek minden jelével elhalmozták.

Franklin Benjamin 1790 április 17-én halt meg 84 éves korában. Az Egyesült-Államok kéthónapos hivatalos gyászt rendeltek a nagy férfiú emlékére, aki mint nyomdász indult el dicsőségesen megfutott pályáján.

Ő maga készítette sírfeliratának a következő szövegét:

Itt nyugszik a teteme

Franklin Benjamin könyvnyomtatónak

(Mint valami ócska könyvnek a táblája,
amelyből kiszaggatták a lapokat,

S amelynek gerince és aranyozása elkopott.)

Most a férgeknek az eledele.

De a mű nem fog megsemmisülni,

Mert - mint a boldogult hiszi - meg kell még jelennie

Egy újabb

És szebb kiadásban

Kijavítva és helyeshítve

A szerzője által

RÁCZ SÁNDOR

PAPÍR

GYÁRI RAKTÁR

BUDAPEST

SZÍV-U. 54

TELEFON:

10-7-97

Külföldi szürke-, patent- és fa-
lemezekből állandó nagy raktár.

Mindennemű finom nyomópapír